KOMISSION PÄÄTÖS,

tehty 6 päivänä huhtikuuta 2005,

valtiontukijärjestelmästä, jonka Italia aikoo toteuttaa alusrahoituksen hyväksi

(tiedoksiannettu numerolla K(2005) 844)

(Ainoastaan italiankielinen teksti on todistusvoimainen)

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

(2006/599/EY)

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 88 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan,

ottaa huomioon Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 62 artiklan 1 kohdan a alakohdan,

on mainittujen artiklojen mukaisesti kehottanut asianomaisia esittämään huomautuksensa,

sekä katsoo seuraavaa:

I MENETTELY

(1) Komissio hyväksyi 26 päivänä marraskuuta 1998 alusrahoituksen takausrahaston, joka oli perustettu 31 päivänä heinäkuuta 1997 annetun lain nro 2615 §:llä, ja arvioi, että ohjelman tuki-intensiteetti oli 1 prosentti.

(2) Heinäkuun 31 päivänä 1997 annetun lain nro 2615 §:ä muutettiin 30 päivänä marraskuuta 1998 annetulla lailla nro 413. Italian viranomaiset antoivat 16 päivänä toukokuuta 2001 komissiolle tiedoksi valtiovarainministeriön 14 päivänä joulukuuta 2000 hyväksymän asetuksen, jolla takausohjelmaa täydennetään. Italian viranomaiset väittivät, että näillä asiakirjoilla toteutettujen muutosten seurauksena tukiohjelman ei voida katsoa sisältävän valtiontukea. Tämä päätös koskee juuri kyseistä tiedoksiantoa.

(3) Tiedoksiantamisen jälkeen komissio kävi Italian viranomaisten kanssa kirjeenvaihtoa saadakseen näiltä lisätietoja. Kyseiset viranomaiset sekä näiden käyttämä ulkopuolinen konsultti ovat myös useamman kerran ottaneet komissioon yhteyttä epävirallisesti, ja komissio on tavannut konsultin kahdesti.

(4) Komissio ilmoitti Italian viranomaisille 30 päivänä huhtikuuta 2003 päivätyllä kirjeellä päätöksestään aloittaa ilmoitettua tukijärjestelmää koskeva, EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu menettely.

(5) Komission päätös menettelyn aloittamisesta on julkaistu *Euroopan unionin virallisessa lehdessä* [1]. Komissio on kehottanut asianomaisia esittämään huomautuksensa tästä tuesta.

(6) Komissio ei ole saanut huomautuksia asianomaisilta.

(7) Italian viranomaiset ovat esittäneet huomautuksiaan komission 30 päivänä huhtikuuta 2003 tekemästä päätöksestä kirjeissä, jotka on päivätty 4 päivänä kesäkuuta 2003, 22 päivänä heinäkuuta 2003 ja 3 päivänä kesäkuuta 2004. Italian viranomaisten ja komission välinen kokous järjestettiin 27 päivänä tammikuuta 2004.

(8) Italian viranomaiset pyysivät 3 päivänä marraskuuta 2004 päivätyllä kirjeellä komissiota määrittelemään kantansa kyseiseen tapaukseen. Komissio vastasi 22 päivänä joulukuuta 2004 päivätyllä kirjeellä, minkä jälkeen Italian viranomaiset eivät ole ottaneet siihen yhteyttä.

II YKSITYISKOHTAINEN KUVAUS TUESTA

(9) Alusrahoituksen takausrahasto (jäljempänä 'rahasto') on perustettu 31 päivänä heinäkuuta 1997 annetun lain nro 2615 §:n nojalla. Rahaston taloudellinen, hallinnollinen ja tekninen toteutus on annettu tarjouskilpailun perusteella Mediocredito Centrale SpA -nimiselle yritykselle (jäljempänä 'Mediocredito'). Rahastosta on tarkoitus kattaa luottotappioriskejä, jotka liittyvät laivanrakennusta ja laivakonversiota varten myönnettyihin lainoihin. Takaus voidaan myöntää lainoille, joita pankit myöntävät sekä italialaisille että ulkomaisille varustamoille italialaisilla telakoilla tehtäviä töitä varten. Rahastosta voidaan myöntää varustamoille tällaiseen tarkoitukseen toissijaisia loppurahoitustakauksia. Italian viranomaiset ovat vahvistaneet, että rahaston toiminta ei ole vielä alkanut, minkä vuoksi takauksia ei ole toistaiseksi myönnetty.

[1] EUVL C 145, 21.6.2003, s. 48.

(10) Rahoitusluotto voidaan myöntää enintään 12 vuodeksi ja se saa olla enintään 80 prosenttia aluksen sopimushinnasta. Koron on oltava vähintään sama kuin taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) neuvoston 3 päivänä elokuuta 1981 antamassa päätöslauselmassa ja siihen myöhemmin tehdyissä muutoksissa määritelty korkoprosentti tai markkinakorko siinä tapauksessa, että rahoitusluoton lisäksi ei ole myönnetty muuta julkista tukea korkorasitusten vähentämistä varten. Lisäksi luoton takauksena on ensisijainen kiinnitys rahoitettavaan alukseen.

(11) Tukiohjelman mukaan varustamoille voidaan myöntää takaus sen jälkeen kun Mediocredito on asetuksessa määriteltyjen kriteerien nojalla todennut, että niiden talous ja rahoitus on terveellä pohjalla.

(12) Takaus voi olla enintään 40 prosenttia lainan määrästä ja se voi näissä rajoissa kattaa enintään 90 prosenttia niistä lopullisista tappioista, joita pankeille aiheutuu pääoman, sopimuksen mukaisen koron ja viivästyskoron menettämisestä, sekä niiden maksamista kustannuksista, kuten tuomioistuinkäsittelyn ja tuomioistuinten ulkopuolella tapahtuvan käsittelyn kustannuksista. Sovellettava viivästyskorko saa olla enintään sama kuin viitekorko, joka on voimassa lainan takaisinperintää koskevan oikeudellisen menettelyn aloittamispäivänä.

(13) Rahaston tuensaajat maksavat kiinteän kertapalkkion, jonka määrä oli alun perin 1,6 prosenttia taatusta lainasummasta laina-ajan pituudesta riippumatta. Italian viranomaiset ovat sittemmin ilmoittaneet komissiolle aikovansa määrittää kertapalkkion uudelleen siten, että se olisi enintään 2,3 prosenttia taatusta summasta 12 vuoden lainojen osalta (ja pienenisi suhteellisesti, kun lainaaika on lyhyempi). Tällainen 2,3 prosentin kertapalkkio vastaa 0,5 prosentin vuosipalkkiota takauksen kohteena olevan 12 vuoden lainan jäljellä olevasta osasta.

(14) Italian viranomaiset ovat suunnitelleet ottavansa käyttöön järjestelmän, jonka mukaan riskit eriytetään siten, että takauksista peritään erisuuruinen palkkio hankkeeseen liittyvän riskin mukaan. Järjestelmä on kuitenkin kuvattu vain ylimalkaisesti eikä komissiolle ole toimitettu yksityiskohtaisia tietoja sen toiminnasta.

III **PERUSTEET MENETTELYN ALOITTAMISELLE**

(15) Menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessään komissio epäili, että Italian alusrahoituksen takausrahasto ei täytä kaikkia niitä edellytyksiä, jotka mainitaan EY:n perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta valtiontukiin takauksina 11 päivänä maaliskuuta 2000 annetun tiedonannon (jäljempänä 'takauksia koskeva tiedonanto') [2] 4.3 kohdassa ja joiden perusteella voitaisiin sulkea pois se mahdollisuus, että tukijärjestelmään sisältyy valtiontukea.

(16) Komissio pohti myös, miten todennäköistä on, että valtion perustama takausrahasto, joka veloittaa kaikilta järjestelmän käyttäjiltä saman palkkion rahoitettavaan hankkeeseen liittyvistä riskeistä riippumatta ja toimii alalla, jolla on tällaisten takausten myöntämiseen valmiit markkinat, kykenee itse rahoittamaan takauksista aiheutuvat kulut.

(17) Lisäksi komissio epäili, että tuensaajilta perittävät palkkiot eivät olisi markkinahintojen mukaisia tai että ne eivät ainakaan riittäisi kattamaan kaikkia järjestelmän kustannuksia.

(18) Komissio ei myöskään voinut sulkea pois sitä mahdollisuutta, että ainoastaan 10 prosentin osuus riskialtteimmasta lainaosuudesta voi osoittautua riittämättömäksi varmistamaan, että lainanantaja arvioi asianmukaisesti lainanottajan luottokelpoisuuden ja minimoi toimenpiteeseen liittyvät riskit.

IV **ITALIAN HUOMAUTUKSET**

(19) Italian viranomaisten mukaan rahasto ei sisällä valtiontukea seuraavista syistä:

i) takausten myöntämistä koskevien sääntöjen perusteella tuensaajiksi voidaan valita vain sellaisia varustamoja, jotka täyttävät tiukat taloudelliset vaatimukset ja joihin liittyvät riskit ovat keskimääräistä pienempiä; palkkioiden suuruutta ei juuri tarvitse vaihdella, koska tuensaajat voidaan luokitella niihin liittyvien riskien perusteella hyvin samantyyppisiin ryhmiin;

ii) Italiassa toimivien luottolaitosten parissa suoritetun otostutkimuksen perusteella voidaan todeta, että vastaavien takausten keskimääräinen markkinahinta vastaa Italian viranomaisten myöntämien takausten hintaa.

(20) Myöhemmin Italian viranomaiset ilmoittivat 3 päivänä kesäkuuta 2004 päivätyllä kirjeellä olevansa valmiit ottamaan käyttöön järjestelmän, jossa palkkioiden suuruus vaihtelee rahoitettaviin hankkeisiin liittyvien riskien mukaan. Lähtökohtana on alkuperäinen 0,5 prosentin vuosipalkkio. Pääpiirteissään palkkiot vaihtelisivat rahoituksen keston ja rahoitettaviin hankkeisiin liittyvien riskien mukaan. Luotot on tarkoitus jakaa kolmeen luokkaan. Kun luotto on myönnetty 12 vuodeksi, tuensaajilta perittäisiin kiinteänä palkkiona alhaisimmassa riskiluokassa 2,065 prosenttia, keskimmäisessä riskiluokassa 2,603 prosenttia ja korkeimmassa riskiluokassa 3,142 prosenttia. Tämän mukaan vuotuinen korko olisi vähemmän riskialttiilla hankkeilla 0,4563 prosenttia takauksen kohteena olevasta määrästä ja riskialttiimmilla hankkeilla 0,6562 prosenttia.

[2] EYVL C 71, 11.3.2000, s. 14.

(21) Viranomaisten on tarkoitus jakaa uudet hakijat eri luokkiin kuuden taloutta ja rahoitusta koskevan kriteerin nojalla. Hakijat sijoitetaan johonkin kolmesta riskiluokasta sen mukaan, miten ne kaiken kaikkiaan täyttävät nämä kriteerit. Järjestelmää ei kuitenkaan ole viimeistelty eivätkä Italian viranomaiset ole toimittaneet tarkempia tietoja sen käytännön toiminnasta.

V **ARVIOINTI**

1. **Onko kyse perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitetusta tuesta**

(22) Perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa määrätään, että jäsenvaltion myöntämä taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa, ei sovellu yhteismarkkinoille, siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

(23) Arvioinnin kohteena on takausrahasto, josta on tarkoitus myöntää takauksia lainoille, joita pankit myöntävät varustamoille italialaisilla telakoilla tehtäviä laivanrakennukseen ja laivakonversioon liittyviä töitä varten. Komissio on ilmoittanut kantansa tällaisiin toimenpiteisiin tiedonannossa EY:n perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta valtiontukiin takauksina (jäljempänä 'takauksia koskeva tiedonanto') ([3]).

(24) Takauksia koskevassa tiedonannossa selitetään, millä perusteella valtion myöntämää takausta voidaan pitää valtiontukena: "Valtiontakauksella lainanottaja saa lainalleen rahoitusmarkkinoilla yleisesti saatavilla olevia edullisemmat ehdot. Valtiontuella lainanottaja saa alhaisemman koron ja/tai antaa vähemmän vakuuksia. Joissain tapauksissa lainanottaja ei ilman valtion takausta löytäisi rahoituslaitosta, joka olisi valmis antamaan sille lainaa millään ehdoilla. (…) Valtiontakauksesta saatava hyöty on se, että valtio kantaa takaukseen liittyvän riskin. Tällaisesta valtion ottamasta riskistä peritään tavallisesti asianmukainen maksu. Jos valtio luopuu tällaisesta maksusta, yritys hyötyy ja samalla kulutetaan valtion varoja. Siten kyseessä voi olla 87 artiklan 1 kohdan mukainen valtiontuki, vaikka valtio ei joutuisi maksamaan takaamaansa määrää" ([4]).

a) *Taloudellinen etu*

(25) Tutkittavana olevassa tapauksessa on ensisijaisesti selvitettävä, vastaavatko takauksesta perittävät palkkiot asianmukaista markkinahintaa. Valtiontukien valvontaa koskevista perusperiaatteista ja edellä mainituista määräyksistä voidaan johtaa takauksia koskevassa tiedonannossa vahvistettu periaate, jonka mukaan markkinat muodostavat viitekehyksen, jonka perusteella arvioidaan, sisältyykö takaukseen valtiontukea vai ei. Jos valtio saa takauksesta yhtä suuren korvauksen kuin yksityinen toimija saisi vastaavilta tuensaajilta, tuensaaja ei saa mitään ylimääräistä etua, vaan valtio toimii samoin kuin rahoitusmarkkinoilla toimiva yksityinen sijoittaja tai luotonantaja. Jos sen sijaan tuensaajan maksama korvaus ja takaukseen sovellettavat ehdot ovat edullisemmat kuin markkinahinta ja -ehdot, tuensaaja saa selvää taloudellista etua ja (jos myös muut edellytykset täyttyvät) kyseessä on perustamissopimuksessa tarkoitettu valtiontuki.

(26) Takauksia koskevan tiedonannon 4.3 kohdassa määritellään kuusi perustetta, joiden avulla komissio voi määrittää, sisältääkö valtiontakausjärjestelmä valtiontukea. Tämän vuoksi komission on ensisijaisesti arvioitava, täyttääkö ilmoitettu järjestelmä nämä ehdot, sillä näin voidaan välittömästi sulkea pois valtiontuen mahdollisuus.

(27) Tiedonannon 4.3 kohdan perusteella valtiontakausjärjestelmä ei muodosta 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea, jos kaikki seuraavat edellytykset täyttyvät:

a) järjestelmän ehtojen mukaan takauksia ei voida antaa lainanottajille, jotka ovat taloudellisissa vaikeuksissa;

b) lainanottaja voisi periaatteessa saada rahoitusmarkkinoilta markkinaehtoista lainaa ilman valtion väliintuloa;

c) takaukset liittyvät tiettyyn rahoitustoimeen, niille on asetettu kiinteä enimmäismäärä, ne kattavat enintään 80 prosenttia lainasaamisen tai muun rahoitussitoumuksen määrästä (lukuun ottamatta joukkolainoja ja vastaavia instrumentteja) ja niiden voimassaoloaika on rajoitettu;

d) järjestelmän ehdot perustuvat realistiseen riskien arviointiin, joten on erittäin todennäköistä, että takauksensaajina olevien yritysten maksamat takausmaksut kattavat takauksista aiheutuvat kulut;

e) järjestelmä sisältää tulevien takausten myöntämiseen sovellettavat ehdot, ja koko järjestelmän rahoitusta tarkastellaan uudelleen ainakin kerran vuodessa;

([3]) Ks. alaviite 2.
([4]) Tiedonannon 2.1.1 ja 2.1.2 kohta.

f) takausmaksut kattavat sekä takauksen myöntämiseen liittyvät tavanomaiset riskit että järjestelmän hallinnolliset kulut, ja jos valtio antaa alkupääoman takausjärjestelmän perustamiseen, niihin sisältyy tavanomainen tuotto pääomalle.

(28) Komissio katsoo, että tutkittavana olevassa tapauksessa a, b, c ja e kohdassa mainitut edellytykset täyttyvät, kun taas d ja f kohdan edellytykset eivät täyty, sillä valtion ottamasta riskistä ei peritä asianmukaista maksua.

(29) Tiedonannon 4.3 kohdan d ja f alakohdan mukaan järjestelmän ehtojen on perustuttava realistiseen riskien arviointiin, jonka mukaan järjestelmä todennäköisesti pystyy itse kattamaan takauksista aiheutuvat kulut ja takausmaksut kattavat sekä takauksen myöntämiseen liittyvät tavanomaiset riskit että järjestelmän hallintomenot (ja silloin kun valtio antaa alkupääoman takausjärjestelmän perustamiseen, myös tavanomaisen tuoton tälle pääomalle). Italian viranomaiset eivät ole pystyneet osoittamaan komissiolle, että järjestelmän mukaisten palkkioiden avulla voitaisiin taata järjestelmän rahoitus ja kattaa kaikki hallintomenot.

i) Ehdotetut palkkiot eivät ole asianmukaisia

(30) Rahoitusmarkkinoilla toimivat luottolaitokset vaatisivat tämäntyyppisestä takauksesta korkeamman palkkion, sillä 2,3 prosentin kertapalkkio ei todennäköisesti riittäisi kattamaan kaikkia mahdollisista maksulaiminlyönneistä aiheutuvia menoja ja vielä lisäksi hallintomenoja. Sama pätee niihin palkkioihin, joiden suuruudeksi on 3 päivänä kesäkuuta 2004 päivätyssä kirjeessä määritelty 2,065–2,603 prosenttia.

(31) Italiassa ei aiemmin ole ollut vastaavia valtiontakausjärjestelmiä, minkä vuoksi Italian viranomaisilla ei ole esittää aiempiin kokemuksiin perustuvia luotettavia tietoja (maksulaiminlyöntien osuus kyseisellä alalla, järjestelmän tuotto ja sen hallinnoinnista aiheutuvat todelliset kulut), joiden avulla ne voisivat osoittaa järjestelmän pystyvän rahoittamaan toimintansa itse.

(32) Italian viranomaisten mukaan ehdotettu palkkio perustuu muilla vastaavilla markkinoilla käytettyyn viitearvoon, minkä vuoksi sitä on pidettävä asianmukaisena. Komission käytössä olevat tiedot eivät kuitenkaan tue tätä väitettä.

(33) Ennen muuta Italian viranomaiset ovat itse todenneet 7 päivänä lokakuuta 1998 päivätyssä kirjeessään, että takauksesta perittävä keskimääräinen markkinahintainen maksu on 0,915 prosenttia vuodessa. Tämä on huomattavasti enemmän kuin Italian viranomaisten alun perin ilmoittamaa kertapalkkiota tai 3 päivänä kesäkuuta 2004 päivätyssä kirjeessä ilmoitettuja palkkioita vastaavat vuotuiset kustannukset.

(34) Toiseksi suunnitellun palkkion epäasianmukaisuus käy ilmi myös tuoreemmista tiedoista, jotka nekin ovat Italian viranomaisten toimittamia. Vuonna 2003 Italian viranomaiset laativat otostutkimuksen, jonka tarkoituksena oli arvioida luottolaitosten vastaavista takauksista perimä keskimääräinen markkinahinta. Komissiolle toimitetuista Italian pankkien kirjeistä käy ilmi, että kaikki tutkimuksessa mukana olleet luottolaitokset perisivät tällaisesta takauksesta yli 0,5 prosentin vuotuisen palkkion tai soveltaisivat palkkioita, jotka ovat korkeampia kuin ne, joita Italian viranomaiset ehdottavat 3 päivänä kesäkuuta 2004 päivätyssä kirjeessään. Pankit ehdottivat seuraavia palkkioita:

Banca CARIGE	0,50 %–0,75 % vuodessa
BNL	noin 0,60 % vuodessa
Unicredit	0,60 % vuodessa
Citigroup	0,60 % vuodessa
Deutsche Bank	0,70 %–0,80 % vuodessa
ABN Amro	0,70 %–0,75 % vuodessa
Banca Intesa	noin 0,75 % vuodessa
Banca Rom	0,75 %–1,25 % vuodessa

(35) Kolmanneksi ehdotetun palkkion epäasianmukaisuuden vahvistaa komission pitkäaikainen kokemus Saksan alusrahoituksen takausjärjestelmien tutkimisesta, sillä toisin kuin Italiassa, Saksassa tällaisia järjestelmiä on ollut jo useita vuosia. Joulukuussa 2003 komissio hyväksyi Saksan osavaltioiden takausjärjestelmät (valtiontuki N 512/03 [5]), koska ilmoitetut toimenpiteet eivät sisältäneet perustamissopimuksessa tarkoitettua valtiontukea.

(36) Saksan tapaus osoitti, että palkkioiden on oltava korkeampia, jotta luottotappioriski (ja hallintomenot) pystytään varmasti kattamaan: Saksan järjestelmien mukaiset vuosipalkkiot olivat tuensaajan luottokelpoisuuden mukaan 0,8–1,5 prosenttia.

[5] EUVL C 62, 11.3.2004, s. 2.

(37) Olettaen, että Saksan ja Italian järjestelmät ovat olennaisilta osiltaan samantapaiset ja että niihin liittyy samantyyppisiä ongelmia, komissio on kehottanut Italian viranomaisia tutkimaan huolellisesti Saksan osavaltioiden järjestelmiä koskevat päätökset ennen muuta siksi, että kuten edellä on todettu, Saksan osavaltioissa on jo aiemmin ollut käytössä erilaisia alusrahoituksen valtiontakausjärjestelmiä. Italian viranomaiset eivät ole pystyneet esittämään mitään todisteita siitä, että järjestelmä voisi todennäköisesti rahoittaa toimintansa itse, kun taas Saksan viranomaiset ovat esittäneet arvioidensa tueksi huomattavan määrän kokemuksiin perustuvia luotettavia tietoja ([6]).

(38) Tämän vuoksi komissio onkin lähettänyt Italian viranomaisille Saksan osavaltioiden järjestelmiä koskevasta päätöksestä version, josta luottamukselliset tiedot on poistettu. Italian viranomaisten pyydettyä komissiolta täydellisempiä ja yksityiskohtaisempia tietoja, jotka olisivat peräisin mahdollisesti suoraan Saksan viranomaisilta, komissio toimitti Italian viranomaisille ja niiden käyttämälle ulkopuoliselle asiantuntijalle Saksan toimivaltaisten viranomaisten ja näiden käyttämän asiantuntijan yhteystiedot.

ii) Riskejä ei ole eriytetty

(39) Komissio katsoo myös, että rahasto ei perustu realistiseen riskiarvioon ja että tämän vuoksi ei ole varmaa, että se pystyy rahoittamaan toimintansa.

(40) Komission käytössä olevat tiedot osoittavat, että alusrahoituksen alalla on mahdollista arvioida yksittäiset riskit ja laskea niiden kustannukset ja että on olemassa asianmukaisesti toimivat markkinat, jotka myöntävät loppurahoitustakauksia alusrahoitusta varten. Tämän vuoksi alusrahoituksen takausjärjestelmä, jossa kaikilta tuensaajilta peritään samansuuruinen palkkio, vaikka järjestelmän oletetaan toimivan samoin edellytyksin ja rajoituksin kuin muut kyseisten markkinoiden toimijat, tuskin kykenee rahoittamaan toimintansa itse. Ne tuensaajat, joiden riskit ovat keskimääräistä pienemmät, pystyvät aina löytämään takaajan, joka on valmis kattamaan sen riskit keskimääräistä palkkiota edullisemmin. Lukuun ottamatta tilannetta, jossa julkisten viranomaisten tarjoama takausjärjestelmä on pakollinen, siitä katetaan ainoastaan keskimääräistä suuremmat riskit, minkä vuoksi se tuskin kykenee rahoittamaan toimintaansa asianmukaisella tavalla.

(41) Komissiolle toimitetut tiedot osoittavat, että Italian perustamassa alusrahoituksen takausjärjestelmässä sovelletaan ennalta määriteltyä palkkiota ja että järjestelmä ei ole pakollinen. Toisaalta Italian viranomaisten toimittamat tiedot osoittavat, että yksittäiset riskit on mahdollista arvioida (ja että on olemassa markkinat, jotka myöntävät tällaisia takauksia). Tämän perusteella ei voida katsoa, että tarkasteltavana oleva takausjärjestelmä, jossa sovelletaan kertapalkkiota, voisi ”erittäin todennäköisesti” rahoittaa toimintansa itse.

(42) Kuten edellä on todettu, Italian viranomaiset ilmoittivat 3 päivänä kesäkuuta 2004 päivätyssä kirjeessä olevansa valmiit ottamaan käyttöön järjestelmän, jossa erityyppisiltä hankkeilta, joilla on erilaiset riskit, peritään erisuuruinen palkkio. Ne eivät kuitenkaan ole toimittaneet mitään konkreettista ehdotusta tällaisesta järjestelmästä. Uutta järjestelmää kuvataan kyseisessä kirjeessä vain ylimalkaisesti, mutta sen jälkeen ei ole toimitettu muita yksityiskohtia eikä tarkempia tietoja järjestelmän toiminnasta, vaikka Italian viranomaiset tietävät, että tämä näkökohta on komission päätöksenteon kannalta olennaisen tärkeä.

(43) Vaikka katsottaisiin, että riskit voidaan tällaisen järjestelmän avulla arvioida realistisesti, ehdotettujen palkkioiden pienuus (ks. edellä) riittää joka tapauksessa osoittamaan, että toimenpide voisi tuottaa tuensaajina oleville varustamoille taloudellista etua.

iii) Hallintomenojen kattaminen

(44) Italian viranomaiset eivät ole toimittaneet komissiolle luotettavia, yksityiskohtaisia arvioita kaikista rahaston suunnitteluun, perustamiseen ja hallinnointiin liittyvistä hallintomenoista, eivätkä ne ole missään vaiheessa yrittäneet korjata tätä puutetta, vaikka se on todettu jo menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä.

(45) Komissio toteaa myös, että kun perittävät maksut eivät välttämättä riitä kattamaan maksulaiminlyönneistä aiheutuvia tappioita, sitä suuremmalla syyllä ne eivät riitä kattamaan näiden tappioiden lisäksi myös hallintomenoja.

(46) Italian viranomaiset ovat myös ilmoittaneet komissiolle, että laissa on osoitettu ja valtio on varannut talousarviossa rahaston toimintaan 258 228 449,54 euroa (500 miljardia liiraa), mutta pääoman tuotosta ei säädetä mitään.

iv) Päätelmät

(47) Edellä esitetyn perusteella voidaan päätellä, että Italian viranomaisten esittämä palkkio tai palkkiot eivät riitä takaamaan, että järjestelmä pystyisi rahoittamaan toimintansa itse, eivätkä kattamaan siitä aiheutuvia hallintomenoja. Lisäksi näyttää siltä, että järjestelmän säännöt eivät perustu realistiseen riskien arviointiin. Etenkään markkinoilla toimivan yksityisen sijoittajan periaatetta ei ole noudatettu.

([6]) On huomattava, että laivanrakennusmarkkinat ovat jota kuinkin maailmanlaajuiset ja alusrahoitusmarkkinat vähintään Euroopan laajuiset. Saksaa koskevasta tapauksesta voidaan näin ollen johtaa merkittäviä periaatteita, vaikka sen yhteydessä arvioidut järjestelmät eivät koskeneet Italiaa.

(48) Tällä perusteella komissio katsoo, että ehdotettu toimenpide voi tuoda rahaston tuensaajille taloudellista etua.

b) *Valtion varojen käyttö ja toimenpiteen valikoivuus*

(49) Tutkittavana olevassa takausjärjestelmässä on selkeästi kyse valtion varojen käytöstä, sillä sen mukaan tuensaajille myönnetään julkinen takaus, johon tarvittavat rahoitusvarat ovat peräisin valtion talousarviosta. Valtion myöntämä takaus saattaa johtaa siihen, että valtio, joka ottaa rahoitusriskin ja luopuu perimästä tuensaajilta asianmukaista maksua, menettää kyseiset varat.

(50) On myös selvää, että toimenpide on valikoiva, sillä valtion takauksen voivat saada ainoastaan ne varustamot, jotka aikovat toteuttaa laivanrakennukseen ja laivakonversioon liittyviä töitä italialaisilla telakoilla (ja jotka täyttävät Italian lainsäädännössä määritellyt edellytykset).

c) *Kilpailun vääristyminen ja vaikutus jäsenvaltioiden väliseen kauppaan*

(51) Rahastosta tietyille yrityksille myönnettävä taloudellinen etu voi jo itsessään vääristää kilpailua, koska valtion myöntämä takaus voi antaa näille yrityksille mahdollisuuden harjoittaa toimintaa, joka ei muutoin olisi mahdollista. Valtiontakauksen myöntäminen ilman, että tuensaajilta peritään asianmukainen maksu, voi antaa tuensaajille ja Italian laivanrakennusteollisuudelle kilpailuedun suhteessa Euroopassa ja sen ulkopuolella toimiviin kilpailijoihin, jotka eivät voi hyötyä vastaavista toimenpiteistä.

(52) Laivanrakennusteollisuuden maailmanlaajuisilla markkinoilla käydään vilkasta kauppaa yhteisön jäsenvaltioiden välillä. Tarkasteltavana oleva toimenpide voi näin ollen vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

(53) Koska kaikki perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa mainitut edellytykset täyttyvät, voidaan päätellä, että ehdotettu järjestelmä on perustamissopimuksessa tarkoitettua valtiontukea.

2. **Tuen soveltuvuus yhteismarkkinoille**

(54) Perustamissopimuksen 87 artiklan 2 ja 3 kohdassa määritellään edellytykset, joiden täyttyessä tietty tuki soveltuu tai sen voidaan katsoa soveltuvan yhteismarkkinoille. Perustamissopimuksen 89 artiklassa määrätään, että neuvosto voi määräenemmistöllä komission ehdotuksesta määritellä ne tukimuodot, joita voidaan pitää yhteismarkkinoille soveltuvina.

(55) Italian ilmoittaessa takausjärjestelmästä laivanrakennusalan tukia säänneltiin laivanrakennusteollisuudelle myönnettävän tuen uusien sääntöjen vahvistamisesta 29 päivänä kesäkuuta 1998 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 1540/98 ([7]). Asetuksen mukaan tällaiset tuet voidaan hyväksyä ainoastaan asetuksessa säädetyin edellytyksin ja siinä määriteltyjä tarkoituksia varten. Lisäksi laivanrakennusteollisuuden toimintatukea ei enää hyväksytä sellaisten sopimusten osalta, jotka on tehty 31 päivän joulukuuta 2000 jälkeen.

(56) Vuoden 2004 alusta on sovellettu laivanrakennusteollisuuden valtiontukea koskevia uusia sääntöjä ([8]) (”laivanrakennusteollisuuden valtiontukea koskevat puitteet”), joissa vahvistetaan, että kaikenlaisen toimintatuen myöntäminen tällä alalla on kielletty. Tämän vuoksi yhteismarkkinoille soveltuviksi voidaan katsoa ainoastaan näissä puitteissa esitettyjen vaatimusten ja tarkoitusten mukaiset tuet.

(57) Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön ([9]) mukaan ja ellei siirtymäsäännöksissä muuta säädetä, ilmoitetut valtiontuet on tutkittava niiden sääntöjen mukaan, jotka ovat voimassa silloin kun päätös tukien soveltuvuudesta yhteismarkkinoille tehdään. Tutkittavana olevassa tapauksessa tukea on sen vuoksi tutkittava laivanrakennusteollisuuden valtiontukea koskevien puitteiden nojalla.

(58) Kun päätös menettelyn aloittamisesta tehtiin, asetus (EY) N:o 1540/98 oli jo tullut voimaan, ja se muodostaa näin ollen päätöksen oikeusperustan. Uutta menettelyä ei kuitenkaan tarvitse aloittaa, jos kahden toisiaan seuraavan säädöksen asiaa koskevat säännökset eivät olennaisesti poikkea toisistaan. Tämä edellytys täyttyy tässä tapauksessa selkeästi ([10]).

(59) Laivanrakennusteollisuuden valtiontukea koskevien puitteiden ja asetuksen (EY) N:o 1540/98 mukaisesti tuella tarkoitetaan tässä kaikkea telakoille, varustamoille tai kolmansille osapuolille laivanrakennukseen tai laivakonversioon suoraan tai välillisesti myönnettävää tukea ja erityisesti luottoja, takauksia ja veroetuja ([11]).

([7]) EYVL L 202, 18.7.1998, s. 1.
([8]) Laivanrakennusteollisuuden valtiontukea koskevat puitteet (2003/C 317/06) (EYVL C 317, 30.12.2003, s. 11).
([9]) Ks. Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-176/01, Ferriere Nord SpA vs. komissio, 18.11.2004 antama tuomio ja erityisesti kohdat 134–140.
([10]) Ks. asia T-176/01, kohdat 74–82.
([11]) Ks. neuvoston asetuksen (EY) N:o 1540/98 2 artiklan 2 kohta ja laivanrakennusteollisuuden valtiontukea koskevien puitteiden 11 kohta.

(60) Tarkasteltaessa tuen soveltuvuutta yhteismarkkinoille on todettava, että päätös menettelyn aloittamisesta perustuu siihen, että kyseessä on toimintatuki, joka neuvoston asetuksen (EY) N:o 1540/98 ([12]) mukaan ei sovellu yhteismarkkinoille 1 päivästä tammikuuta 2001 alkaen. Tämä sääntö on edelleen voimassa, sillä laivanrakennusteollisuuden valtiontukea koskevissa puitteissa kielletään toimintatuen myöntäminen.

(61) Menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä pohdittiin myös, voitaisiinko tuen soveltuvuutta yhteismarkkinoille arvioida alusten rakentamiseen tai rakenteen muuttamiseen myönnettäviä luottoja koskevien OECD:n sääntöjen ([13]) perusteella. Tältä osin kuitenkin todettiin, että vaikka OECD:n vientiluottokonsensuksessa ja alakohtaisessa laivaluottosopimuksessa vahvistetaan takauksia koskevat säännöt, vientiluottokonsensuksen vähimmäisviitepalkkioita koskevia sääntöjä ei voida soveltaa ennen kuin alakohtaisen laivaluottosopimuksen osapuolet ovat tarkastelleet niitä uudelleen ([14]). Sama tilanne vallitsee edelleen.

(62) Sen sijaan ei ole katsottu tarpeelliseksi tarkastella tukea muiden neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1540/98 säädettyjen, yhteismarkkinoille soveltuvuutta koskevien sääntöjen nojalla, koska on ilmeistä, että tukea ei ole tarkoitettu telakoiden sulkemiseen eikä niiden pelastamiseen tai rakenneuudistukseen eikä myöskään innovaatioiden tukemista koskeviin investointeihin, tutkimus- ja kehitystyöhön eikä ympäristönsuojeluun. On niin ikään selvää, että tukea ei ole tarkoitettu helpottamaan kyseisten tavoitteiden toteuttamista myöskään laivanrakennusteollisuuden valtiontukea koskevissa puitteissa hieman eri muodossa vahvistettujen sääntöjen nojalla. Tuen tarkoituksena ei selvästi ole myöskään muiden horisontaalisten tavoitteiden toteuttaminen (koulutus, työllisyys, pk-yritysten tukeminen), vaikka näihin tavoitteisiin voidaan nykyään myöntää tukea kyseisten puitteiden nojalla.

(63) On myös syytä korostaa, että Italian viranomaiset eivät missään vaiheessa ole väittäneet, että tukea olisi pidettävä yhteismarkkinoille soveltuvana. Tämän vuoksi ne eivät ole toimittaneet komissiolle tietoja, joiden perusteella voitaisiin arvioida, olisiko perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa määrättyyn yleiseen kieltoon mahdollista soveltaa jotakin poikkeusta.

(64) Edellä esitetyn perusteella komissio katsoo, että tutkittavana olevassa tapauksessa ei voida soveltaa mitään poikkeusta kieltoon myöntää valtiontukea laivanrakennusteollisuuden alalla ja että kyseinen toimenpide, joka täyttää valtiontuen tunnusmerkit, ei sovellu yhteismarkkinoille.

VI **PÄÄTELMÄT**

(65) Edellä esitetyn perusteella komissio katsoo, että alusrahoituksen takausrahastoa koskeva järjestelmä on valtiontukea, joka ei sovellu yhteismarkkinoille,

ON TEHNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Valtiontukijärjestelmä, jonka Italia aikoo toteuttaa alusrahoituksen hyväksi 31 päivänä heinäkuuta 1997 annetun lain nro 261 5 §:n, sellaisena kuin se on muutettuna 30 päivänä marraskuuta 1998 annetun lain nro 413 1 §:llä ja täydennettynä 14 päivänä joulukuuta 2000 hyväksytyllä valtiovarainministeriön asetuksella, ei sovellu yhteismarkkinoille.

Tämän vuoksi kyseistä tukea ei saa myöntää.

2 artikla

Italian on ilmoitettava komissiolle kahden kuukauden kuluessa tämän päätöksen tiedoksiantamisesta sen noudattamiseksi toteuttamansa toimenpiteet.

3 artikla

Tämä päätös on osoitettu Italian tasavallalle.

Tehty Brysselissä 6 päivänä huhtikuuta 2005.

Komission puolesta
Neelie KROES
Komission jäsen

([12]) Ks. neuvoston asetuksen (EY) N:o 1540/98 3 artiklan 1 kohta.
([13]) Ks. neuvoston asetuksen (EY) N:o 1540/98 3 artiklan 4 kohta.
([14]) Ks. laivanrakennusteollisuuden valtiontukea koskevien puitteiden 23 kohta, jossa viitataan samoihin OECD:n sääntöihin kuin menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä.